

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

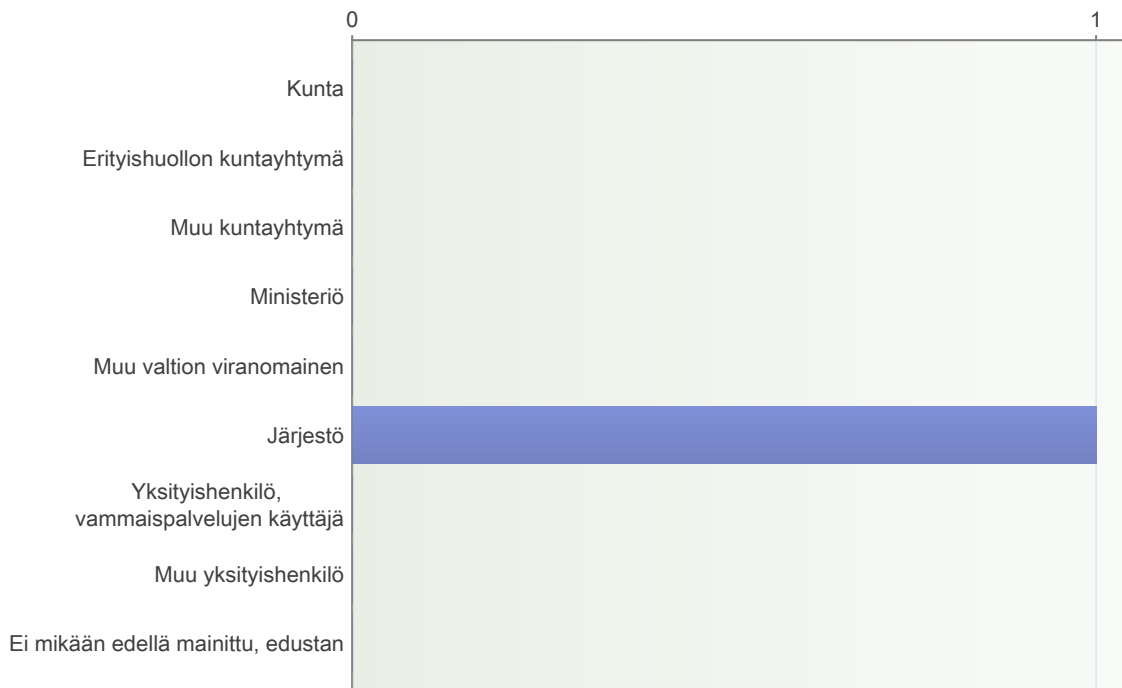
1. 1. Vastaajan taustatiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Tuula	Lampinen		Sosialidemokraattinen puolue SDP rp	

2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

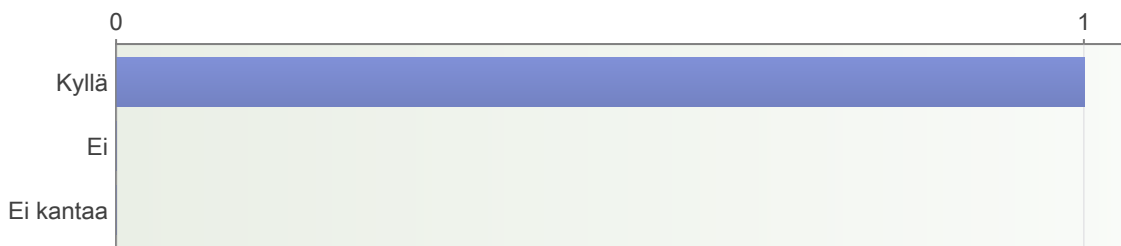
4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Säännös vastaa YK:n vammaissopimuksen tavoitteisiin ihmisoikeuksien toteutumisesta, yhdenvertaisuudesta, syrjimättömyydestä ja esteettömyydestä, korostaa perustuslain yhdenvertaisuussäännöstä, sekä riittäviä, yksilöllisiä ja laadukkaita palveluita ja nostaa keskeiseksi osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden edistämisen. Nämä ovat keskeisiä lähtökohtia ihmisoikeuksia turvaavassa vammaispolitiikassa. Näiden lisäksi pidämme keskeisenä turvata myös vammaisten ihmisten oikeuksia elinikäiseen oppimiseen ja työhön, jotka tällä hetkellä toteutuvat vaihtelevasti.

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

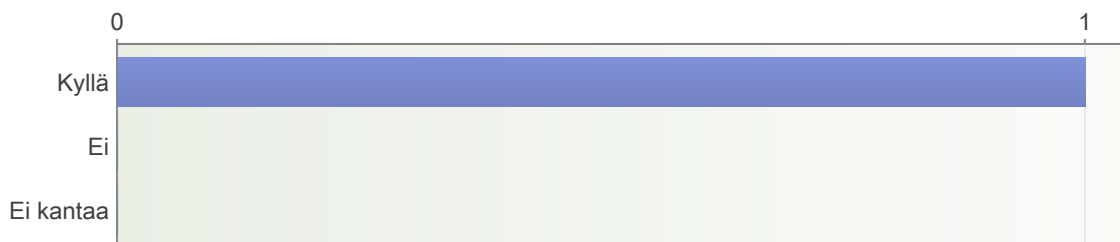
Onko rajaus selkeä?

Vastaajien määrä: 1

7. Onko rajausta tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- On tärkeää, että diagnosiperuste poistetaan. Näin paitsi lisätään vammaisten henkilöiden keskinäistä yhdenvertaisuutta, myös kuvataan vammaisuutta henkilön suhteena ja mahdollisuuksina osallistua ympäröivään yhteiskuntaan. Tämä selkeyttää oikeiden, tarpeenmukaisten palveluiden ja toimenpiteiden määrittämistä ja kohdentamista niin, että voidaan vahvistaa henkilön toimintakykyä ja osallisuutta suhteessa yksilöllisiin toimintakyvyn rajoitteisiin. Tavoitteena on, että henkilö saavuttaisi mahdollisimman yhdenvertaiset mahdollisuudet toimia yhteiskunnassa muiden henkilöiden tavoin.

On huolehdittava siitä, että vaikeimmin vammaiset ihmiset saavat heidän tarpeensa mukaiset palvelut, eikä käytännöksi tule tarjota kaikille vammaisille samanlaisia palveluita, eli lievemmin vammaisille kattavia ja vaikeimmin vammaisille puutteellisia palveluita.

Kuten aiemmin VALAS-loppuraportista antamassamme lausunnossa totesimme, on lakia toimeenpantaessa tärkeää, että sen soveltamisalasta on kaikilla osapuolilla yhtenevä näkemys, tieto ja ymmärrys.

Pykälän 2 momentin osalta toteamme, että hallituksen maaliskuussa 2017 eduskunnalle antama hallituksen esitys (HE 15/2017 vp) jonka mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen, sekä toukokuussa 2017 antama hallituksen esitys valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa johtaa julkisten palveluiden pakkoyhtiöittämiseen, rikkoo tavoitellun integraation ja tuottaa suuria hankaluuksia julkisen vallan toteuttamisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Emme hyväksy hallituksen sote-mallin em. ratkaisuja jotka heikentävät palvelujärjestelmää. Sen sijaan vammaisten ihmisten palveluiden järjestämiseksi suunniteltua henkilökohtaisen budjetin käyttöönottoa kannatamme kokeilujen kautta.

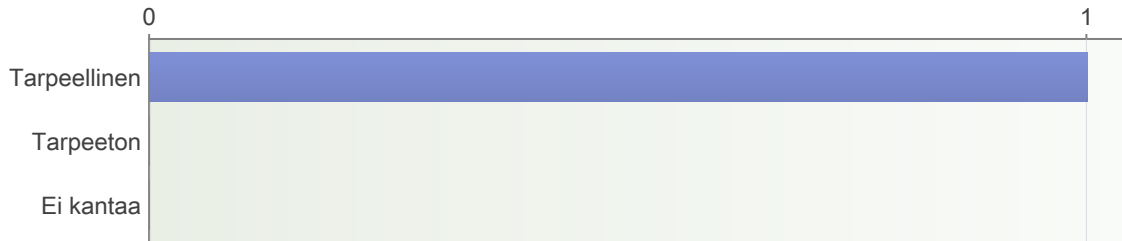
Pykälän 3 momentin osalta iäkkäiden ihmisten palveluiden kohdalla on huomioitava, että rajanveto vanhuspalvelulain nojalla annettaviin palveluihin voi olla hämärä. Tätä rajanvetoa on myös hyvin kuvattu esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Ongelmaa ei ole, jos sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain nojalla annettavat palvelut ovat riittävät, myös asiakkaan näkökulmasta katsoen. On olennaista, että palvelut vastaavat todelliseen, henkilön yksilöllisen elämän tarpeeseen.

Erikseen korostamme muistisairaiden ihmisten oikeutta vammaispalveluihin. Maassamme on tällä hetkellä noin 8000 työikäistä muistisairautta sairastavaa henkilöä, joista monilta evätään kunnissa esimerkiksi kuljetuspalveluita.

9. 8. Arvioikaa momenttien tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa.

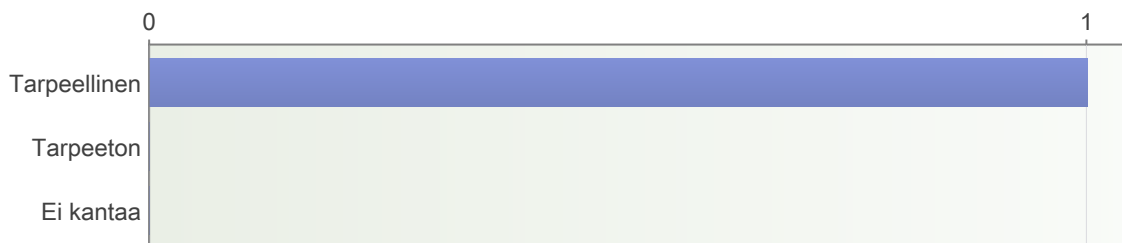
Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä.

Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

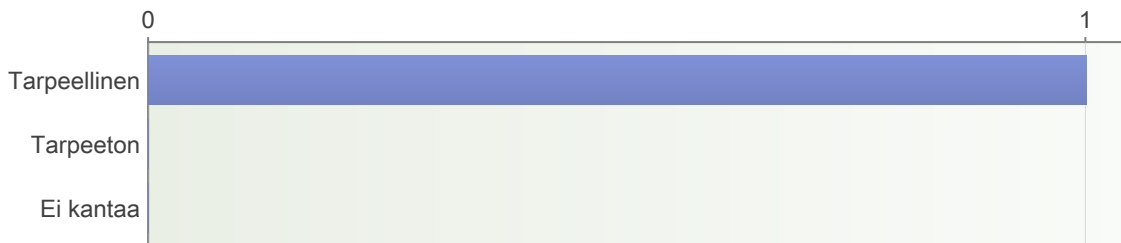
11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoa ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Kuten lakiluonnoksen perusteluissakin todetaan, ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen perustuva vammaiskäsitys korostaa vammaisen henkilön oikeutta vaikuttaa itse omaan elämäänsä ja toimia aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä. Näiden tavoitteiden toteutuminen edellyttää itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta monipuolisesti edistäviä palveluja ja käytäntöjä. Lain 4 §:llä selkeytetään näiden tavoitteiden toteuttamista, joihin Suomi on sitoutunut myös YK:n vammaissopimuksessa ja lasten oikeuksien sopimuksessa.

14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä.

Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Ei vastauksia.

15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihuoltolain 39 ja 42 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihuoltolain 41 §:ssä säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- On selkeämpää, että palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa koskeviin pykäliin, joista säädetään sosiaalihuoltolaissa, on vain viittaukset tässä lainsäädännössä.
Pidämme myös hyvänä sitä, että vammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä yksilöllinen avuntarve ja elämäntilanne olisi sosiaalihuollon yleisen lainsäädännön mukaan otettava entistä vahvemmin huomioon palvelutarvetta arvioitaessa, palveluja suunniteltaessa, niistä päätettäessä sekä niitä toteutettaessa. On tärkeää, että palveluista päätettäessä asiakkaan yksilölliset tarpeet ovat etusijalla ja esimerkiksi elämäntilanne ja ympäristötekijät huomioidaan riittävästi palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Myös sosiaalihuoltolain mukainen monialainen yhteistyö on tärkeää, jotta henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden on käytettävissä riittävästi asiantuntemusta ja osaamista.
Lain mukaan pyritään yhteen asiakassuunnitelmaan, joka kattaisi kaikki tarpeiden mukaiset palvelut. Tämä on hyvä tavoite, jotta palvelut muodostavat ymmärrettävän ja tarvittaessa yhdessä todennettavan kokonaisuuden sekä asiakkaalle että viranomaisille (työntekijöille).

19. 12. Arvioika seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	0	1	0	1	2
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Yhteensä	3	1	0	4	1,25

20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälän 1 momentin mukaan päätöksen voimassaoloon ja palvelujen jatkuvuuteen sovelletaan sosiaalihuoltolain 38 §:n 3 momenttia, jonka mukaan henkilöille, joiden tuen tarve on pysyvä tai pitkäaikainen, tuki on pyrittävä järjestämään niin, että turvataan palvelujen jatkuvuus.
Pidämme ongelmallisena tätä sosiaalihuoltolain ehdollista kirjausta, johon kiinnitettiin huomiota mm. hankintalain käsittelyn yhteydessä eduskunnassa syksyllä 2016. Eduskunnan talousvaliokunnan mietintöön kirjattiin perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella seuraavasti: ”Lakiehdotuksessa on perustellusti kiinnitetty huomiota vammaisten henkilöiden oikeuksien turvaamiseen. Perustuslakivaliokunta on silti katsonut, että sääntelyä on syytä täsmentää siten, että 108 §:n toisessa ja kolmannessa momentissa säädetään pyrkimisen asemesta velvollisuudesta. Perustuslakivaliokunta on muistuttanut, että EU:n perusoikeuskirjan 26 artiklan mukaan myös unioni tunnustaa vammaisten oikeuden päästä osallisiksi toimenpiteistä, joilla edistetään heidän itsenäistä elämäänsä, yhteiskunnallista ja ammatillista sopeutumistaan sekä osallistumistaan yhteiskuntaelämään, ja kunnioittaa tätä oikeutta. Talousvaliokunta esittää pykälän muuttamista perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaisesti siten, että toisen momentin sanat ”pyrittävä ottamaan” korvataan sanalla ”otettava”. Pykälän kolmannen momentin vastaava muutos merkitsee kyseisessä momentissa olevien sanojen ”pyrittävä määrittämään” korvaamista sanalla ”määritettävä”. ”
Toisin sanoen hankintoja koskeva momentti, jossa viitataan sosiaalihuoltolakiin, on kirjattu velvoittavaksi. Katsomme, että myös sosiaalihuoltolain pykälä pitkäaikaisesta tai pysyvästä tuen tarpeesta tulisi kirjata

velvoittavaksi muotoon: ”tuki on järjestettävä niin, että turvataan palvelujen jatkuvuus”.

Pykälän 2 momentin mukaan palvelut on toteutettava sisällöltään, laadultaan ja laajuudeltaan vammaisen henkilön tarpeen ja edun mukaisena riippumatta valitusta palvelusta tai palvelun tuottajasta ja toteuttamistavasta. Pykälässä ei täsmennetä sitä, kenen velvollisuuksiin tämän varmistaminen kuuluu. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ”Säännös korostaisi maakunnan ja palveluntuottajien vastuuta sekä maakunnan tuottamissa palveluissa, että ostopalveluna hankituissa tai yhteistyössä toisen maakunnan kanssa toteutetuissa palveluissa ja valinnanvapauslaissa tarkoitettua asiakasseteliä käytettäessä”. Tämä on erittäin hyvä esimerkki hallituksen esittämän valinnanvapauslainsäädännön (HE 47/2017) epämääräisyydestä. Vastuuta osoitetaan kaikkialle ja lopputulos on, ettei se kuulu kenellekään. Tämä on erittäin huono lähtökohta mihin tahansa sosiaali- ja terveystalouteen, mutta erityisen vaarallista se on vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten kohdalla, kuten vammaispalveluissa. Lain perusteluissakin todetaan, miten vammaispalvelut toteutuvat vaihtelevasti ja eriarvoisesti. Hallituksen esittämä valinnanvapauslainsäädäntö tulee lisäämään eriarvoisuutta.

On olennaista, että palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman perusteella tehdyt päätökset toimeenpannaan myös käytännössä siten, että palvelut vastaavat palvelusuunnitteluprosessissa todettuihin yksilöllisiin tarpeisiin ja että yksilön oikeuksien toteutuminen varmistetaan. Vastuu tästä tulee osoittaa selkeästi julkiselle toimijalle, jolla on oltava myös laissa säädetyt edellytykset vastuun kantamiseen.

Koska kyse on henkilöiden elämän kannalta keskeisistä palveluista, tulee lähtökohtana aina olla palvelutarpeeseen vastaaminen tavalla tai toisella. Ihmistä ei voi jättää ilman apua.

21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädetyjä muita erityispalveluja?

Vastaajien määrä: 1

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Vastaajien määrä: 1

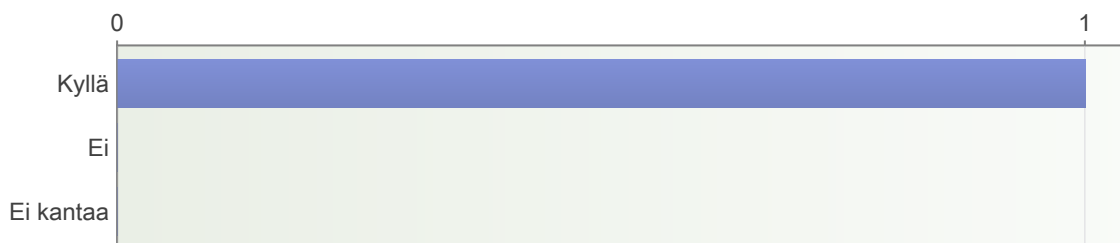
23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Vammaisen henkilön omia voimavaroja vahvistava valmennus ja tuki edistäisi vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta, osallisuutta ja itsenäistä suoriutumista siitä riippumatta, millaista apua ja tukea henkilö tarvitsee. Tämä on erittäin tärkeä tukimuoto, jolla on osittain vastineensa myös nykylaeissa. On tärkeää, että palvelu tulee erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin (pl. perheelle ja läheisille järjestettävä palvelu). Rajanveto muiden palveluiden kanssa voi olla hankala, vaikka perusteluissa on hyvin kuvattu erilaisia tilanteita valmennuksen ja tuen käyttöön. Valmennusta ja tukea on syytä kehittää jatkuvasti niin että se vastaa joustavasti ihmisten erilaisiin, yksilöllisiin tarpeisiin.

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen avun edellytyksenä on edelleen ns. voimavararajaus. Aiemmassa VALAS-raportissa tästä luopumista esitettiin, mihin otimme tuolloin myönteisen kannan, koska osa vammaisista henkilöistä jäi henkilökohtaisen avun ulottumattomiin. Perusteluissa todetaan nyt, että lausuntopalautte oli osin kriittistä suhteessa voimavararajauksen poistoon. Eri tavoin vammaisten henkilöiden keskinäistä yhdenvertaisuutta onkin tarkoitus turvata ehdotetussa laissa valmennuksen ja tuen palvelulla.

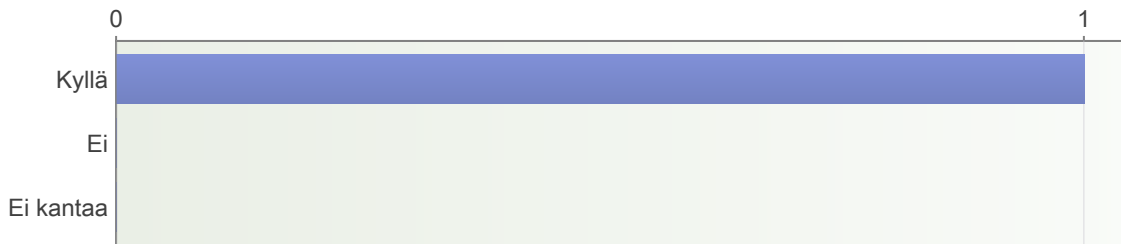
Jos voidaan osoittaa, että valmennus ja tuki paremmin mahdollistavat soveltuvat palvelut niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat välttämättä apua tai tukea jokapäiväisessä elämässään eivätkä ole oikeutettuja henkilökohtaiseen apuun voimavarojen puutteen takia, voimme hyväksyä voimavararajauksen poistamisen. On kuitenkin välttämätöntä, että valmennukseen ja tukeen turvataan riittävät resurssit. Henkilökohtaisen avun tai tuen ja valmennuksen ei tule olla säästökohde.

Palveluiden kehittämisessä esim. Kehitysvammaisten palvelusäätiön henkilökohtaisen avun –kortti on malli, jolla myös monet vaikeasti vammaiset ihmiset ovat pystyneet täyttämään lain vaatimuksen, jonka mukaan tulee ilmaista täsmällisesti mihin apua tarvitsee. Kortin avulla he ovat hakeneet ja saaneet tarvittavan avun.

Pykälän 1 momentin 3. kohtaan tulee lisätä sosiaalisen rinnalle yhteiskunnallinen osallistuminen.

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

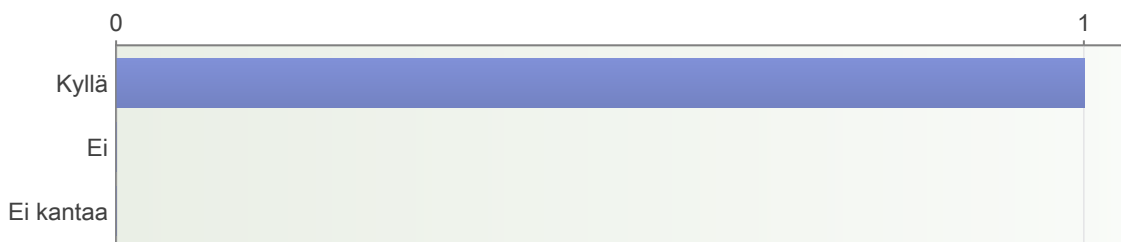
- On tärkeää, että henkilökohtaisen avun järjestämisessä ja järjestämistavan valinnassa vammaisella henkilöllä on aidosti päätösvaltaa. 9 §:n mukaan avun tarkoitus on auttaa vammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan yhdenvertaisesti muiden kanssa ja 10 §:ssä korostetaan, että apu on aina toteutettava siten, että se edistää vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden toteutumista. Siitäkin syystä on perusteltua, että vammaisella henkilöllä säilyy kaikissa henkilökohtaisen avun toteuttamismalleissa itsemääräämisoikeus ja oikeus omiin valintoihin.

Henkilökohtaisen avun toteuttamista on kehitettävä, sillä käytännössä henkilökohtaisen avun saamisessa on ollut vaikeuksia mm. joustamattomuuden, työntajaroolin raskauden, vaihtoehtojen puutteen ym. vuoksi.

Pykälän 1 momentin kohdassa 2 mainitaan valinnanvapauslain mukainen asiakasseteli. Kannatamme palveluseteliä yhtenä vaihtoehtona, mutta emme hallituksen esittämää valinnanvapauslain mukaista asiakasseteliä. Sen sijaan nykyistä palvelusetelijärjestelmää voidaan kehittää myös henkilökohtaisen avun hankkimisessa.

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pidämme erittäin tärkeänä, että työoikeudellisten vastuiden ja velvollisuuksien selkeyttämiseksi säädetään niistä edellytyksistä, joilla henkilökohtainen apu voitaisiin järjestää työnantajamallilla. Tämä järjestämistapa olisi mahdollinen vain, jos vammainen henkilö pystyy ja suostuu toimimaan työnantajana saatuaan riittävän informaation työnantajamalliin liittyvistä työoikeudellisista vastuista. Maakunnan on korvattava lakisääteiset maksut ja korvaukset.
Työnantajamallin tarkentaminen on hyvä sekä työnantajan että työntekijän kannalta.

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Hyvä, turvallinen ja toimiva asuminen on keskeinen arkisen elämän perusta jokaisen ihmisen elämässä. Laissa hyvä lähtökohta on, että vammaista henkilöä tuetaan ensisijaisesti asumaan tavallisessa asunnossa ja asuinympäristössä hänen tarvitsemiensa palvelujen ja tuen turvin.
Palvelujen kokonaisuuden tarkoituksena olisi mahdollistaa se, että myös vaativaa ja monialaista apua ja tukea tarvitsevat vammaiset henkilöt voisivat avopalvelujen turvin asua mahdollisimman itsenäisesti omassa kodissaan pitkäaikaisen vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen estämättä. Pidämme pykälän kirjauksia ja sen perusteluita hyvinä. On myös tärkeää, että vammaisella henkilöllä tulee olla edellytysten täytyessä subjektiivinen oikeus sosiaalihuoltolain mukaiseen palveluasumiseen ja palvelukokonaisuuteen kuten nykyisinkin.

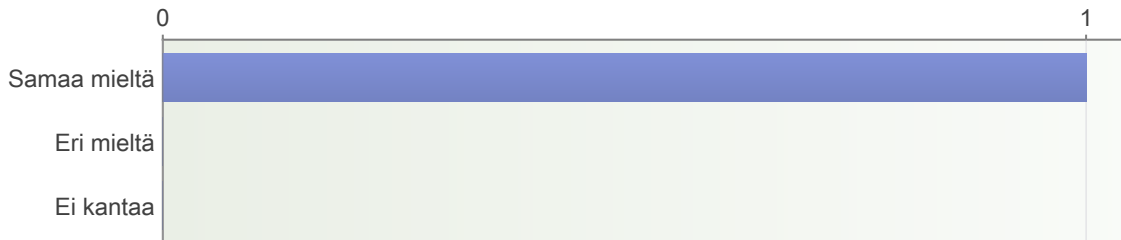
32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

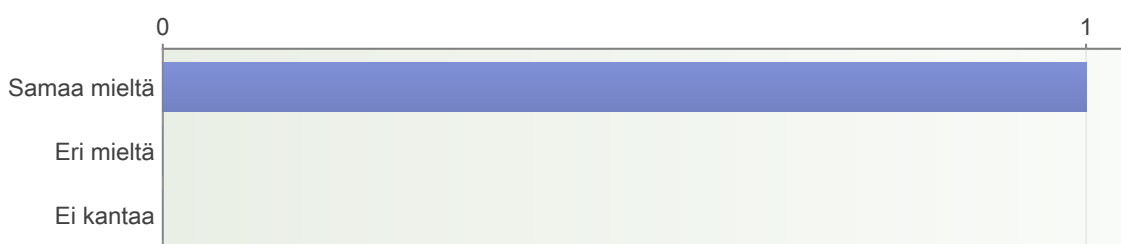
34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

Vastaajien määrä: 1

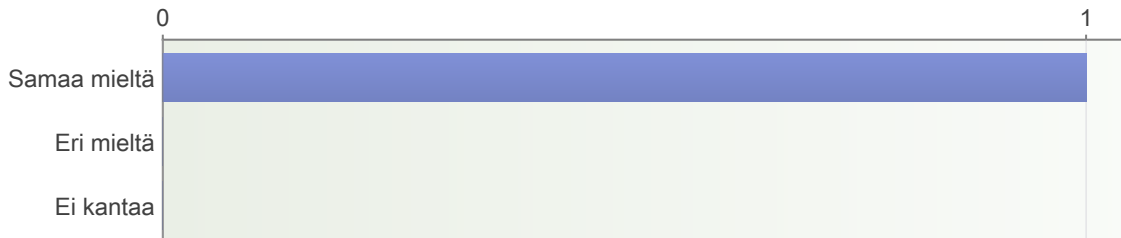
35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

Vastaajien määrä: 1

- On tärkeää, että lapsen oikeus asumispalveluiden jatkuvuuteen turvataan (ks. myös vastaus kysymykseen 13). Jos nuori haluaa opiskelemaan kotipaikkansa ulkopuolelle, hänelle tulee turvata mahdollisuus hänen tarpeidensa mukaiseen asumiseen ja tukimuotoihin opiskelupaikkakunnalla. Tavoitteena on oltava yhdenvertainen mahdollisuus opiskella ja saada itselleen tarvittava tutkinto. Asumisella ja siihen liittyvillä tukimuodoilla on tässä suuri merkitys.

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Asumisen esteettömyys on erittäin merkittävä asia, joka myös parantaa elämän laatua. On hyvä, että asunnon muutostöiden toteuttamisen kustannusten korvaus on huomioitu myös pois muutettaessa. Samoin pykälän 3 momenttiin kirjattu etukäteisarviointi kustannusten kohtuullisuudesta on olennainen, jotta tulkintaerimielisyydet voidaan myöhemmin välttää. On myös hyvä, ettei tekniikan kehittyessä muuttuvia laitteita kirjata liian yksityiskohtaisesti lakiin. Lähtökohtana on oltava, että välttämättömät ratkaisut toteutetaan ajanmukaisesti.

Lain yleisperusteluissa todetaan, miten lasten yhdenvertaisuuden toteutumisessa on erityisiä ongelmia vanhempien erotilanteissa. Vuoroasuminen ja yhteishuoltajuus ovat yleistyneet eroperheiden sopimissa käytännöissä. Yhteishuoltajuus velvoittaa molempia vanhempia huolehtimaan lapsen hyvinvoinnista kaikin tavoin. Vammaisen lapsen kohdalla ongelmia voi syntyä silloin, kun kotiin tarvitaan asunnonmuutostöitä tai lapsella on apuvälineitä, joita hän tarvitsee jokapäiväisessä toiminnassaan. Yleensä asunnonmuutostyöt tehdään siihen osoitteeseen, jossa lapsi on kirjoilla. Kuitenkin myös toisen vanhemman asuntoon saatetaan tarvita muutostöitä lapsen luonapidon mahdollistamiseksi, jos lapsi ei toimintarajoitteen vuoksi pysty asumaan tai vierailemaan toisen huoltajan luona asunnon esteellisyyden vuoksi.

Ongelma on huomioitu, mutta siitä ei ole kirjausta pykälissä. Katsomme, että korvausta vammaisen lapsen välttämättä tarvitsemista asunnon muutostöistä sekä välineistä ja teknisistä ratkaisuista tulee voida myöntää erityisestä syystä myös toisen vanhemman tai muun huoltajan vakituiseen asuntoon toteutettuina, jotta lasten yhdenvertaisuus voi toteutua.

40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

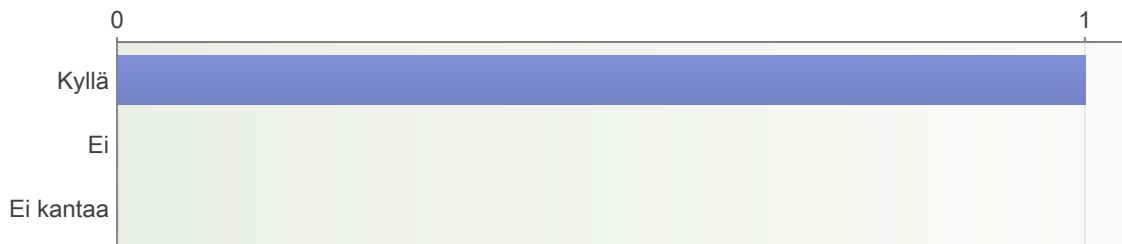

42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Vastaajien määrä: 1

46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

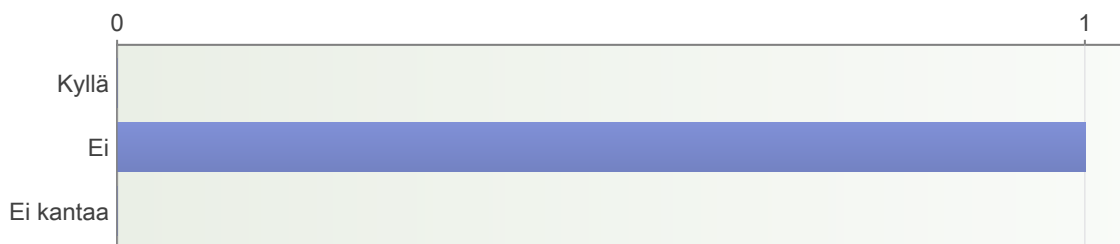
- Liikkumisen tuki ja palvelut on erittäin merkittävä palvelukokonaisuus, jolla taataan monen vammaisen henkilön yhdenvertaiset mahdollisuudet elää omatoimista ja aktiivista elämää. Liikkumisen monipuolinen tukeminen parantaa elämänlaatua ja vähentää muita kustannuksia. Liikkumiseen liittyviä ratkaisuja tulee kehittää ja räätälöidä vastaamaan vammaisten henkilöiden yksilöllisiin tarpeisiin. On tärkeää, että esityksellä voidaan lisätä erilaisia vammaisten henkilöiden liikkumisen tuen toteuttamisen tapoja ja mahdollistaa aiempaa paremmin vammaisten henkilöiden yksilöllisten liikkumistarpeiden ja toisaalta alueellisten erityispiirteiden huomioiminen.

Liikkumiseen liittyvien ratkaisujen on hyvä olla kustannustehokkaita, mutta säästötavoitteen ei pidä määrittää palveluiden kehittämistä. Liikkumisen tuen tarkoitus on lisätä yhdenvertaisuutta ja osallisuutta.

Vammaisen vanhemman vanhemmuuteen liittyviä matkoja ei ole erikseen mainittu perusteluissa. Ne kuuluvat ”tavanomaiseen elämään” mutta eivät ole aina itsestään selviä. Nekin olisi syytä mainita, jotta asia tulisi huomioitua yksilöllisen tarpeen määrittelyssä.

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälän 2 momentin osalta: aiemmin VALAS-raportissa esitettiin, että matkojen minimimäärä olisi 72 yhdensuuntaista matkaa 4 kuukauden sisällä. Pidämme tällaista joustavampaa käytäntöä parempana kuin tiukasti 18 matkaa kuukaudessa, etenkin kun monessa tilanteessa minimi on muuttunut enimmäismääräksi, vaikka osoitettu tarve olisi suurempi. Vapaa-ajan toimintaan, sosiaaliseen osallistumiseen ja muuhun tavanomaiseen elämään kuuluvaan toimintaan tarjottava kuljetuspalvelu toteuttaa lain tarkoituksia vammaisen henkilön yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja osallistumisen toteutumisesta yhteiskunnassa, ja sen järjestäminen tarpeiden mukaisesti on olennaista. Pykälän 2 ja 4 momenttiin tulee lisätä sosiaalisen osallistumisen rinnalle yhteiskunnallinen osallistuminen. On tärkeää, kuten perusteluissakin todetaan, että matkojen yhdistelyä tehdään pääsääntöisesti pidemmillä matkoilla, jolloin ylimääräinen odotus- ja matka-aika jäisi suhteessa mahdollisimman lyhyeksi. Mielestämme ylipäättään matkaan odotuksineen kuluva aika pitää voida ennakoida mahdollisimman tarkasti, jolloin voidaan ehkäistä myös epävarmuutta ja stressiä.

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Koska esim. auton hankinnan tukeminen voi tulla pidemmällä aikavälillä huomattavasti edullisemmaksi kuin yksittäisten matkojen korvaaminen, tulisi pidemmän aikavälin kustannukset aina arvioida määrärahasidonnaisen tuen kohdalla.

Tietotekniset välineet ovat lähes välttämättömiä ihmisten päivittäisen toiminnan kannalta. Tietoverkkoihin on siirtynyt yhä useampi palvelu, jonka saavuttaminen muulla tavalla saattaa olla vammattomallekin ihmiselle vaikeaa. Pykälän 2 momentin mukaan näistä kustannuksista korvattaisiin määrärahojen puitteissa pääsääntöisesti vain puolet. Koska välineet helpottavat elämää olennaisesti, lisäävät sosiaalisuutta ja lisäävät merkittävästi mahdollisuutta osallisuuteen yhteiskunnassa, ainakin perusvälineiden korvattavuutta pääsääntöisesti kokonaan tulisi harkita.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Vastaajien määrä: 1

- Luvun 24 §:ssä säädetään palveluista perittävistä maksuista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukaisesti. On huomioitava, että keskimäärin vammaiset ihmiset käyttävät enemmän sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, jolloin maksurasitus voi olla suuri. Lisäksi vammaisten ihmisten mahdollisuudet ansiotuloihin on keskimäärin heikompi, joten tulot voivat olla hyvinkin matalat. Maksujen taso ei saa johtaa siihen, että vammaisen ihminen joutuu tavallisesta arkielämästään selvitäkseen turvautumaan pitkäaikaisesti toimeentulotukeen. Osallisuuden ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi on huolehdittava erityisesti siitä, etteivät liikkumisesta aiheutuvat maksut muodosta esteitä vaan ovat kohtuulliset suhteessa henkilön maksukykyyn.

Maksuttoman kuntouttavan varhaiskasvatuksen ja kuljetusten muuttaminen maksulliseksi on yhdenvertaisuuden kannalta toisaalta perusteltu ratkaisu. Kuitenkin perheille nopeasti korkeaksi kohoavat varhaiskasvatuserätykset voivat ohjata perheitä epätarkoituksenmukaisella tavalla. Siksi pitäisi esimerkiksi palveluohjauksen avulla voida varmistaa, että vammaisten lasten oikeudet sosiaalisiin suhteisiin ja hyvään varhaiskasvatukseen toteutuu myös jatkossa. Lisäksi varhaiskasvatuksen maksuttomuutta ja maksujen alentamista tulee jatkossa lisätä.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Vastaajien määrä: 1

- Vammaisten ihmisten oikeudet toteutuvat tälläkin hetkellä vaihtelevasti ja monissa tapauksissa riittämättömästi. Vammaisille ihmisille suunnatun lain erityisenä tarkoituksena tulisi olla palveluiden ja osallisuuden varmistaminen niin, että yhdenvertaisuus vammattomien ihmisten kanssa toteutuu ja että lain tarkoitusta (§ 1) voidaan aidosti toteuttaa. Siksi säästötavoitteen asettaminen sopii erittäin huonosti lainvalmistelun lähtökohdaksi.

Pääministeri Sipilän hallitus on kaudellaan leikannut kaikkein vaikeimmassa taloudellisessa tilanteessa olevilta ihmisiltä heikentämällä mm. asumistukea, lääke- ym. sairausvakuutuskorvauksia ja sairauspäivärahoja sekä nostamalla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja peräti 30 prosentilla. Kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien indeksikorotusten jäädyttäminen ja etuuksiin kohdennettu 0,85 prosentin alentaminen merkitsevät yhdessä 2 prosentin ostovoiman leikkausta perusturvaan kuluvana vuonna. Vuodesta 2015 vuoteen 2019 asti kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien ostovoima heikkenee yhteensä noin 5,3 prosenttia. Perusturvan taso on arvioitu matalaksi jo ennen näitä muutoksia.

Uuden vammaispalvelulainsäädännön toteuttaminen on ihmisoikeuskysymys ja sen valmistelua ja voimaansaattamista tulee määrätietoisesti edistää. Katsomme kuitenkin, ettei mitään uudistuksen yhteydessä esitetyistä säästöistä tule toteuttaa ilman kattavaa vammaisiin ihmisiin ja heidän perheisiinsä kohdistuvaa taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten arviota, jossa on huomioitu myös hallituksen tekemät muut leikkaukset ja niiden kasautuminen samoille ihmisille ja perheille.

Pidämme hyvänä sitä, että valmistelussa aiemmin vuonna 2016 esiintynyt ikäraja 75 vuotta on poistettu. Korostamme kuitenkin, kuten edellisessäkin lausunnossa Valas-loppuraportista kesällä 2015, että ikääntymiseen liittyvät sairaudet voivat olla vaikeasti eroteltavissa vammaisuudesta johtuvasta toimintakyvyn heikentymisestä. Siksi on lain seurannassa kiinnitettävä huomiota ikääntyneiden vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumiseen.

Muistutamme, etteivät muistisairaudet kuulu normaaliin ikääntymiseen, vaan ovat neurologisia sairauksia. Nyt luonnoksen määrittelyt uhkaavat sulkea ulkopuolelle vammaisia henkilöitä. Erityisesti viittaukset ”ikäntymiseen liittyviin sairauksiin” tai yleiseen esiintyvyyteen voivat johtaa siihen, että samanlaisessa palveluntarpeessa olevat henkilöt eivät ole yhdenvertaisessa asemassa uutta vammaispalvelulakia sovellettaessa.

Lakiluonnoksessa on useita viittauksia valmistelussa olevaan lainsäädäntöön. Etenkin sote-lakien puute vaikeuttaa jälleen lain arviointia. Palveluita järjestetään jatkossa maakunnissa (sote) ja kunnissa (muut palvelut). On tärkeää, että palvelukokonaisuudet pysyvät hallinnassa ja palvelut järjestetään ihmisen tarpeiden mukaisesti tarkoituksenmukaisesti.

Tällä hetkellä eduskunnan perustuslakivaliokunta on ottanut vakavan kannan sote-uudistukseen todeten mm. ettei hallituksen esitys turvaa kaikissa tilanteissa riittäviä sosiaali- ja terveyspalveluja kaikille ja että hallituksen esittämä yhtiöittämisvelvollisuus on perustuslain vastainen. Hallituksen tavoitteena oli tehdä uudistus, jonka osana suuri osa julkisista palveluista tulee pakkoyhtiöittää ja tuoda kilpailuun ”samalle viivalle” muiden tuottajien kanssa. Tämä on todettu monella tavalla ongelmalliseksi malliksi ja SDP on johdonmukaisesti edellyttänyt, että pakkoyhtiöittämisestä tulee luopua. Nyt malli on todettu myös perustuslain vastaiseksi. Sote-uudistuksen yksi keskeinen tavoite on ollut palveluiden integraatio ja palvelukokonaisuuksien hallinta ja ne tulee sote-uudistuksen jatkovalmistelussa varmistaa. Lisäksi rajapinta kunnan ja maakunnan palveluiden välillä on edelleen olemassa eikä siihen ole sotea ja maakuntauudistusta koskevassa lakiesityksessä esitetty toimivia ratkaisuja.

Esitetty sote-malli aiheuttaisi merkittäviä ongelmia myös palveluasumiselle, mm. alv-vähennysoikeuden menettämisen myötä merkittävää vuokrien nousua. Ympäristövaliokunta on lausunnossaan 22/2017 vp tarkastellut perusteellisesti ja erittäin kriittisesti sote-esitystä tuetun asumisen lainsäädännön näkökulmasta. Lausunnossa tuodaan esiin useita kysymyksiä ja epäselvyyksiä, joita tuetun asumisen järjestämiseen osana sote- ja maakuntauudistusta liittyy johtuen hallituksen valitsemasta sote-uudistuksen toteuttamistavasta. Kaikkiin kysymyksiin ei uudistuksen tässä vaiheessa ole voitu antaa vastausta. Edellytämme, etteivät soteen liittyvät ratkaisut heikennä palveluasunnoissa asuvien asemaa.

Pidämme välttämättömänä, että sote-uudistuksen jatkovalmistelu tehdään huolellisesti ja toteutetaan myös riittävän kattava lausuntokierros, jotta ihmisten palvelut ja yhdenvertaisuus voidaan turvata.